

RUBRIK: Outreach. "Hænderne frem fra ryggen"

UNDERRUBRIK: Sansning, oplevelse og læring i installationen Hotel Aurelia på Skovgaard Museet

FORFATTER: Trine Grøne

OM FORFATTEREN: Trine Grøne er projektansat museumsinspektør på Skovgaard Museet og har udviklet outreach tiltag og undervisningsmaterialer til udstillingen Hotel Aurelia. Hun er cand.mag i kunsthistorie og har tidligere gennemført flere pilotprojekter med fokus på museumsformidling på nye måder til marginale målgrupper. Trine Grøne har dertil deltaget i flere konferencer og kurser med fokus på interkultur og voksenundervisning.

MANCHET:

De fleste mennesker er opdraget til at forbinde besøg på et museum med forbud (ikke røre, hænderne om på ryggen) og tavs iagttagelse, mens en formidler i envejskommunikation redegør for samlingens betydning. Et af formålene med projekt Vandet var at udvikle tiltag, der kunne give brugere, der ikke af sig selv ville opsøge de enkelte udstillinger og forestillinger en anderledes oplevelse. Undersøgelser viser, at unge i alderen 15-25 sjældent af sig selv opsøger museerne i deres fritid. Nye danske brugere er ligeledes ikke typiske brugere på de danske museer. På Skovgaard Museet valgte vi at fokusere på to primære målgrupper i arbejdet med outreach. Vi ønskede at give begge målgrupper mulighed for at tage hænderne væk fra ryggen, røre ved og lade sig berøre af de fortællinger, der møder dem undervejs i udstillingen. Denne artikel vil fokusere på at beskrive museets samarbejde med gymnasieelever og kursister på Sprogcenter Viborg under udvikling af udstilling og undervisningsmaterialer. De forskellige tiltag blev udviklet af museumsleder Anne-Mette Villumsen og jeg i fællesskab.

BRØDTEKST:

Baggrund og forudsætninger for udvikling af Outreach

Skovgaard Museets udstilling Hotel Aurelia er som sanseudstilling rettet mod børn og unge. Samtidig ønskede museet at række ud efter de to valgte målgrupper og inddrage dem i processen forud for åbning af udstillingen 3. september. Nogle af vores overvejelser kommer til udtryk i nedstående heuristik: Er det muligt at skabe en udstilling, der både er relevant i forhold til folkeskolernes og gymnasiernes læreplaner og alligevel kan få unge til at hive deres kammerater med, helt frivilligt? Hvordan kan man formidle en kompleks installation til voksne sprogslekursister, som endnu ikke behersker det danske sprog og måske heller ikke som udgangspunkt har interesse for eller forudsætninger for at møde en nutidig kunstinstitution? Hvad betyder det sensoriske i den sammenhæng?

Skovgaard Museet tilbød derfor i maj 2010 to forskellige workshopforløb, der dels kredsede om sanseateatrets arbejdsmåder, dels om udvikling af personer / karakterer, der optræder som videoprojektioner i udstillingen. Målgruppernes inspirerende kommentarer har præget udstillingen som helhed, lige fra hvordan publikum modtages på museet til det endelige undervisningsmateriale. Da udstillingen stadig kører på højtryk har vi endnu ingen endelig opgørelse over effekten af vores outreach arbejde, men jeg vil sidst i artiklen reflektere over vores erfaringer frem til nu.

Unge gymnasieelever er en målgruppe, der yderst sjældent af sig selv opsøger museer i deres fritid. Der er kamp om de unges opmærksomhed i alle medier og ved hjælp af alle typer ny teknologi. Hvordan kan museumsoplevelsen konkurrere med det og samtidig fastholde både kvalitet, lædighed og faglighed i museets formidlingstilbud? Kursister på Sprogcenter Viborg er på mange forskellige sproglige niveauer. Det stiller krav om at udstilling og formidling kan opleves uafhængig af uddybende skilte. Desuden medfører en sprogklasses sammensætning også sociale og kulturelle forskelle i målgruppen, hvilket bl.a. betyder at ikke alle er vant til museumsoplevelser. Kan museumsoplevelsen inspirere til genbesøg og betyder fokus på oplevelse og erfaringer gennem de sanser vi alle har, at museumsbesøget bliver mere meningsfyldt, end hvis armene skulle blive bag ryggen?

Inspirationsworkshops med Sprogcenter Viborg.

I maj 2010 kom Gabriel Hernandez og Lærke Lauta til Viborg for at gennemføre et antal workshops, der skulle inspirere kunstnerne i den endelige udvikling af udstillingen / installationen. Det overordnede mål var at skabe kontakt og udveksling mellem kunstnerne og workshopdeltagerne, med henblik på at implementere nogle af deltagernes ideer i udstilling og i undervisningsmaterialet.

Gabriel Hernandez har stor erfaring med sensorisk teater og skabte workshops, hvor deltagerne dels arbejdede kropsligt og med sensoriske virkemidler. Det sensoriske teater påvirker sanserne og kroppen på forskellige måder og workshoppen undersøgte gennem forskellige øvelser hvordan dufte, lyde, smag, billeder og interaktion med andre mennesker påvirker vores oplevelser. Gennem det kropslige arbejde bliver deltagerne bevidste om kroppens hukommelse og forholdet mellem vores krop og vores hjerne. Lærke Lauta udviklede en workshop, der rettede sig mod udvikling af en karakter til en video. Workshoppen udforskede, hvordan man finder på historier. For at man kan finde på en historie, skal man kende ens karakterer. Karaktererne fortæller historien. Men hvem er disse karakterer? Workshoppen tog fat i karakteren som udkast til de mennesker, der bor på Hotel Aurelias hotelværelser, men der skal fyldes på. Hvor kommer de fra, hvem er de, hvordan har de det, og hvad er det for en historie som de har at fortælle? Til formålet producerede museet et antal foldere, der dels blev distribueret digitalt i Kulturpilot-netværket samt til kontaktlærere på et gymnasium i Viborg, dels blev folderne distribueret til en klasse kursister på Sprogcenter Viborg og til unge elever på Viborg Dramaskole. Museet tilbød også sine frivillige at deltage.

Viborg Sprogcenter deltog med en klasse i en af Gabriel Hernandez' dramaworkshops. Resultatet var samlet set udvikling af dramatiske fortællinger om personer og karakterer på Hotel Aurelia, som siden blev integreret i dele af kunstnernes videre arbejde med Hotel Aurelia. Der var stor forskel på hvor godt workshopdeltagerne var bekendte med dramaøvelser. Måske særligt for sprogscolekursisterne, der netop er sammensat af mennesker med meget forskellige kulturelle og sociale baggrunde, var det til tider grænseoverskridende f.eks. at skulle røre ved hinanden. Takket være Gabriel Hernandez' pædagogiske sans blev oplevelserne forløst, også med latter. Efterfølgende besøgte vi Sprogcenter Viborg for at evaluere med sprogscolekursisterne. Desværre havde blot et fåtal af kursister mulighed for at deltage, men den mundtlige respons på workshoppen var positiv. Alle deltagere i

workshops blev inviteret til back stage preview af udstillingen under opbygning i august, hvor de igen mødte kunstnerne. Dette havde til formål at tilbyde workshopdeltagerne indblik i arbejdsprocessen bag udstillingen og at fastholde en tilknytning til målgrupperne.

Resultatet af de gennemførte workshops var, at flere af de fortællinger, der blev udviklet i løbet af workshoppen fik plads i Hotel Aurelia. Både i kunstnerens udvikling af fortællinger til de enkelte hotelværelser, i form af kommentarer i breve og dagbogsoptegnelser, der lå i udstillingen og i valg af objekter, der indgik i udstillingen og det efterfølgende formidlingsmateriale. Det sensoriske og kropslige er i allerhøjeste implementeret i udstillingen ud fra den betragtning at når man bruger kroppen og alle sanser kommer i anvendelse, udsættes krop og hjerne for flere påvirkninger, der måske motiverer evnen til læring.ⁱ

Siden har Sprogcenter Viborg været på besøg i udstillingen. Denne gang med et hold, der gik på tværs af danskundervisningens niveauer på Sprogcenter Viborg. Kursisterne besøgte efter en enkel introduktion udstillingen i små grupper. Efterfølgende samledes vi i museets formidlingsrum for at diskutere kursisternes møde med kunstværket. Efter aftale med den medvirkende sproglærer valgte vi at gemme et regulært formidlingsforløb til næste hold og fokusere på en dialog, der handlede om at kursisterne følte sig velkomne som gæster på museet, måske for allerførste gang. På forespørgsel om hvordan sprogskollekursisterne siden har omtalt museumsbesøget gav den sproglæreren udtryk for, at:

"Vi kunne sagtes have talt noget mere om det, men det var bare svært at gøre i plenum, idet niveauet i cykelgruppen lå fra Danskuddannelse 1, modul 1 (analfabetniveau) til DU3, modul 3. Jeg tror helt klart, nogle har lyst til at besøge museet igen. En vigtig grund til det er den altid varme modtagelse, vi får på Skovgaard Museet. Kursisterne føler sig altid meget velkomne og anerkendte!"

På trods af sproglige forskelligheder havde kursisterne på grund af udstillingens sensoriske og fortællende struktur en god oplevelse i udstillingen. Næste besøg af sprogcenter Viborg er på trapperne og vi glæder os til her at gennemføre det fulde formidlingsforløb, som bliver beskrevet i det følgende:

Udvikling af undervisningsmaterialer og formidlingsforløb til gymnasiet.

For at sikre at det undervisningsmateriale, vi ønskede at tilbyde gymnasieklasserne ikke alene var fagligt relevant, men også interessant for de unge, tog vi fat i en af vores kontakter fra de udbudte workshops. Hun samlede et ekspertpanel af 5 gymnasieelever, som indvilligede i at give respons på vores ideer til undervisningsforløb. Vi havde på forhånd tilrettelagt en proces, hvor de unge mennesker blandt andet associerede over begreberne "vand" og "hotel". Vi præsenterede også nogle af vores tanker om indholdet af det undervisningsmateriale, vi var i færd med at udarbejde. På den baggrund fik vi god inspiration at arbejde videre med, både i forhold til undervisningsmateriale og andre aktiviteter. Da undervisningsmaterialet havde fundet sin endelige form inviterede vi igen gruppen af gymnasieelever til at give respons på det færdige produkt, målrettet deres alder og faglige niveau. Vi fik respons fra blot en enkelt deltager. Den minimale respons havde måske sammenhæng med at skoleåret lige var startet, med nye fag og andet at forholde sig til som gymnasieelev. Desuden skabte sommerferien på knap to måneder en tidsmæssig uheldig afstand til projektet, hvilket næppe er motiverende for unge gymnasieelevers frivillige indsats af faglig karakter. Det endelige undervisningsmateriale, vi udviklede, bestod dels af et formidlingsforløb på museet, dels af en artikel og opgaver, lærerene selv kunne hente på www.vandvejen.dk og benytte i undervisningen hjemme i klasserne. Formidlingsforløbet på museet tilsigtede at supplere og udvide oplevelsen i udstillingen med praksis i et gruppearbejde. Visuel HF fra Viborg kom på besøg i udstillingen og fik et formidlingsforløb efterfølgende. Efter besøg i udstillingen gik vi op i museets formidlingsrum, hvor eleverne blev præsenteret for et antal kufferter, der var tomme, bortset fra et foto af en af karaktererne fra installationen. Desuden havde vi indsamlet en mængde objekter fra genbrugsforretninger, som stod til rådighed for eleverne. Med afsæt i det fotografi, der lå i kufferten, fik eleverne til opgave at skabe en mini-installation i en kuffert, hvor de frit udviklede videre på de fortællinger om karaktererne, de havde mødt i udstillingen. I stedet for at tegne og male for at billedgøre deres egen fortælling, anvendte eleverne genstande og objekter som beskrivende og fortællende elementer. Grupperne havde 20 minutter til arbejdet, hvorefter de fremlagde deres kuffertinstallationer for hinanden, med nye fortællinger om, hvad der var sket med de forskellige karakterer sidenhen. Opgaven lød også på at overveje det æstetiske (komposition og farvesammenstilling), når de valgte objekter, og at overveje

opbygningen af deres installation, så relationerne mellem objekterne var tydelig, at overveje objekternes funktionalitet både som objekt og som kunstnerisk fortællende element. Resultaterne kan ses i billeder herunder. De fleste holdt deres mini-installation inden for kuffertens ramme, andre lod deres installationer gribe ud i rummet. I nogle tilfælde var det vanskeligt for den enkelte gruppe at få objekterne til at "tale sammen" og danne et narrativt forløb. I andre tilfælde førte installation nærmest til en performance under fremlæggelsen, hvorved mødet mellem teatrets virkemidler og kunsten blev eksplicit. Grupperne fangede også ideen med at "tegne og male" med objekterne. Efterfølgende diskuterede vi objekternes forskellige funktioner i en installation, både med henvisninger til elevernes egne installationer og til hvordan objekterne nede i udstillingen Hotel Aurelia fungerede på et narrativt plan. Desuden diskuterede vi hvordan selve valget af objekter var sket, om det var et intellektuelt eller intuitivt valg. At museumsbesøget var en positiv oplevelse kom også til udtryk ved, at nogle af de unge kom tilbage med venner udenbys fra, eller på egen hånd, for endnu engang at opleve kunstværket. Ofte kan der være en tendens til at tale om zapper-kultur på baggrund af de nye mediers muligheder for konstant at ny orientere sig. Hotel Aurelia viste sig at appellere til kontemplation og motiverede unge til at fordybe sig i de stemninger, de mødte undervejs, hvilket en visuel hf'er udtrykker i vores gæstebog: "Jeg følte som var det os der var spøgelser!! Visualismen (sic.) er utrolig. Tak for oplevelsen"

Museumsbesøget kunne følges op hjemme i klassene ved hjælp af yderligere undervisningsmateriale, som kunne hentes på www.vandvejen.dk, med flere praksis-øvelser og en artikel om installationer.

a

b

c

d

Visuel hf a 018.jpg b 032.jpg c 043.jpg d
047.jpg

Billedtekst: Visuel hf (vghf) arbejder med kuffertinstallationer.

Konklusion

Under besøget i udstillingen oplever museumsgæsten forskellige objekters dramatiske betydning og narrative funktioner, et princip, der er afgørende for fortællingerne om de forskellige karakterer i udstillingen. I sin artikel om Hotel Aurelia skriver Anne-Mette Villumsen om hvordan udstillingen møder museumsgæsten som totaloplevelse og at flere museumsgæster (der først kom som skoleelever) vendte tilbage for at opleve udstillingen igen (som privat person, sammen med familie eller venner). Selvfølgelig rummer Hotel Aurelia i sin opbygning og inddragelse af alle sanser en involverende oplevelse, der er spændt ud mellem kunstneriske intentioner og museumsgæstens medvirken som aktiv del af installationen. Dermed er der punkteret nogle grænser og der er ikke længere vandtætte skodder mellem museumsgæsten og udstillingen, eller mellem læring og oplevelse. I forhold til vores to udvalgte målgrupper mener jeg, at den sansemæssige og erfaringsbårne oplevelse er betydningsfuld, fordi den er autentisk. Hotel Aurelia involverer museumsgæsten dybt i kunstværket og stiller krav om museumsgæstens fulde tilstedeværelse. Der er ingen mulighed for at distancere sig. Her mener jeg at et museumsbesøg kan noget, virtuel kommunikation ikke kan: oplevelsen er "live" og vi gjorde udstillingens fortællende principper tydelige ved efterfølgende at lade gymnasieeleverne arbejde i praksis. Som følgende citater fra museets gæstebog beskriver, berørte Hotel Aurelia både gymnasieeleverne, sprogskolekursisterne og udenlandske og andre gæster på mange måder.ⁱⁱ

Skovgaard Museet har gennemført og implementeret outreach i udstillingen Hotel Aurelia. Efterårets ressourcer på museet har desværre ikke givet mulighed for at føre den planlagte dokumentation i form af spørgeskemaer ud i livet på nuværende tidspunkt. Udstillingen og formidlingen kører i skrivende stund stadig på højtryk og endnu et besøg af Sprogcenter Viborg skal afvikles og evalueres. Vi har evalueret mundtligt ved hvert formidlingsforløb og pr. mail med udvalgte lærere og oplever, at det museumsundervisning kan, når sanserne implementeres i formidlingen, ikke alene er særdeles motiverende for elevernes læring og åbenhed for kunsten, men også tilbyder lærerne en ny knagerække at hægte deres undervisning op på. Derfor har vi de bedste grunde til fremtidigt at få hænderne frem fra ryggen, række ud på tværs af institutioner, og bruge hinanden endnu mere bevidst og målrettet, til glæde for brugerne: gymnasieelever, kursister og alle andre.

>

Billeder af børn i udstillingen

Friskolen i Skive 15. sep.

E

f

g

h

I

E 001.jpg f Hotel Aurelia 001.jpg g hotel Aurelia
007.jpg h hotel Aurelia 056jpg I HA 020.jpg

Billedtekst: Skolebørn i udstillingen

Litteraturliste:

Reach Out! Inspiration til brugerinddragelse og innovation i kulturens verden. Rapport fra Kulturministeriets tværgående projektgruppe. Projektgruppe: Julie Haagen, Maya Arffmann, Mikkel

Buchter, Mads Flyvholm og Line Brøgger, Kulturministeriet, Eline Sigfusson Paludan, Kunststyrelsen, Jakob N. Mortensen, Bibliotek og Medier, Jakob Hansen, Kulturarvsstyrelsen

Furier, Michéle, *Parallel Journeys: Art and Archaeology. An extended 'Art into Life' project*. Community Programme Tate Modern. Project Report, Thames Explorer Trust, 2004.

Kristiansen, M. (2000). Professionelt nærvær - om underviseres ubevidste kommunikation. i: C. N. Jensen (red.). *Om voksenundervisning - grundlag for pædagogiske og didaktiske refleksioner*. Værløse: Billesø & Baltzer.

Taarsted Jørgensen, Henrik: *Krop, fysisk aktivitet og kognitiv læring*, in Kvan, årg. 28, nr. 80 (2008), s. 59-72

ⁱ Der findes ingen entydige forskningsresultater, der dokumenterer entydige sammenhænge mellem fysisk aktivitet og udviklingen af kognitive funktioner. Henrik Torsted Jørgensen konkluderer dette, da der anvendes forskellige metoder og kriterier for undersøgelserne. Han konkluderer samtidig, at selvom det i dag ikke er muligt at dokumentere entydige sammenhænge, så dokumenterer forskningsresultater dog, at nogen betydning godt kan tillægges kropslige og fysiske dimensioner i forhold til læring og udvikling af kognitive funktioner. Dette gælder særligt for indirekte forklaringsmuligheder der berører motivation, følelsesmæssige forhold og koncentrationsevne. Se Taarsted Jørgensen, Henrik: *Krop, fysisk aktivitet og kognitiv læring*, in Kvan, årg. 28, nr. 80 (2008), s. 64 og 67.

ⁱⁱ Citatpluk fra museets gæstebog: Rumænske turister: "The best museum I have ever seen!!" "It was very exciting! I always love everything so intense... so here it was perfect. You showed me a lot! Nice job! Viborg is very cool - we never forget it! THANK YOU!"

"En super god oplevelse, hvor ens sanser og fantasi bliver godt brugt!"

"Det kan godt være rigtig spændende at gå på museum;)"

"Lidt uhyggeligt når man kun er 7 år - men en spændende, forbudt drøm når man er ældre: at snige sig rundt og snuse i andres helt private ting;)"